

Att mura in det förflutna i Herrens hus

Återbruk av runstenar och tidigkristna gravmonument i medeltida kyrkobyggnader i Östergötland

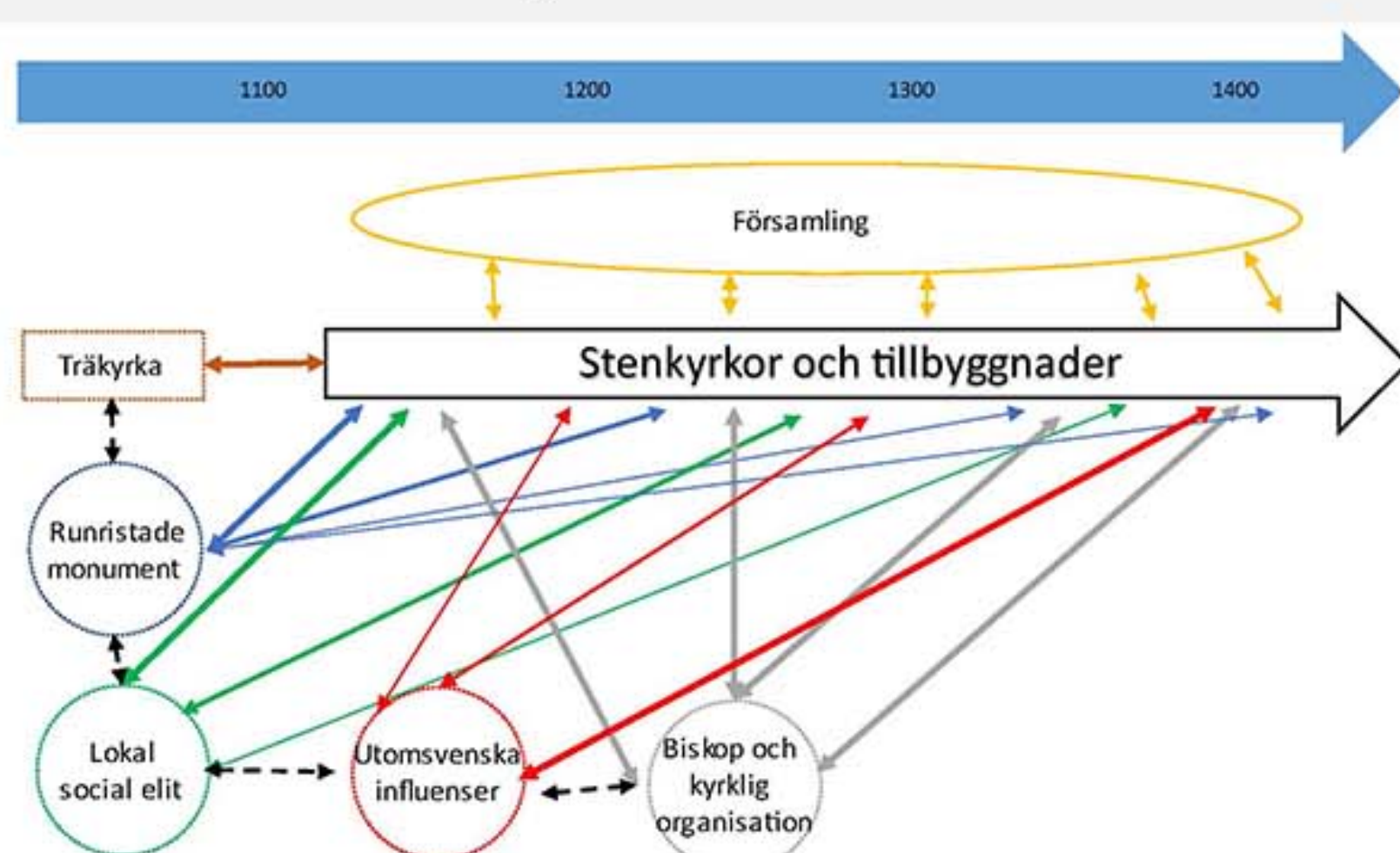
Rasmus Ohlsson

Institutionen för Arkeologi och antikens kultur/Arkeologi

VT2021

Varierat återbruk blev mer standardiserad tradition

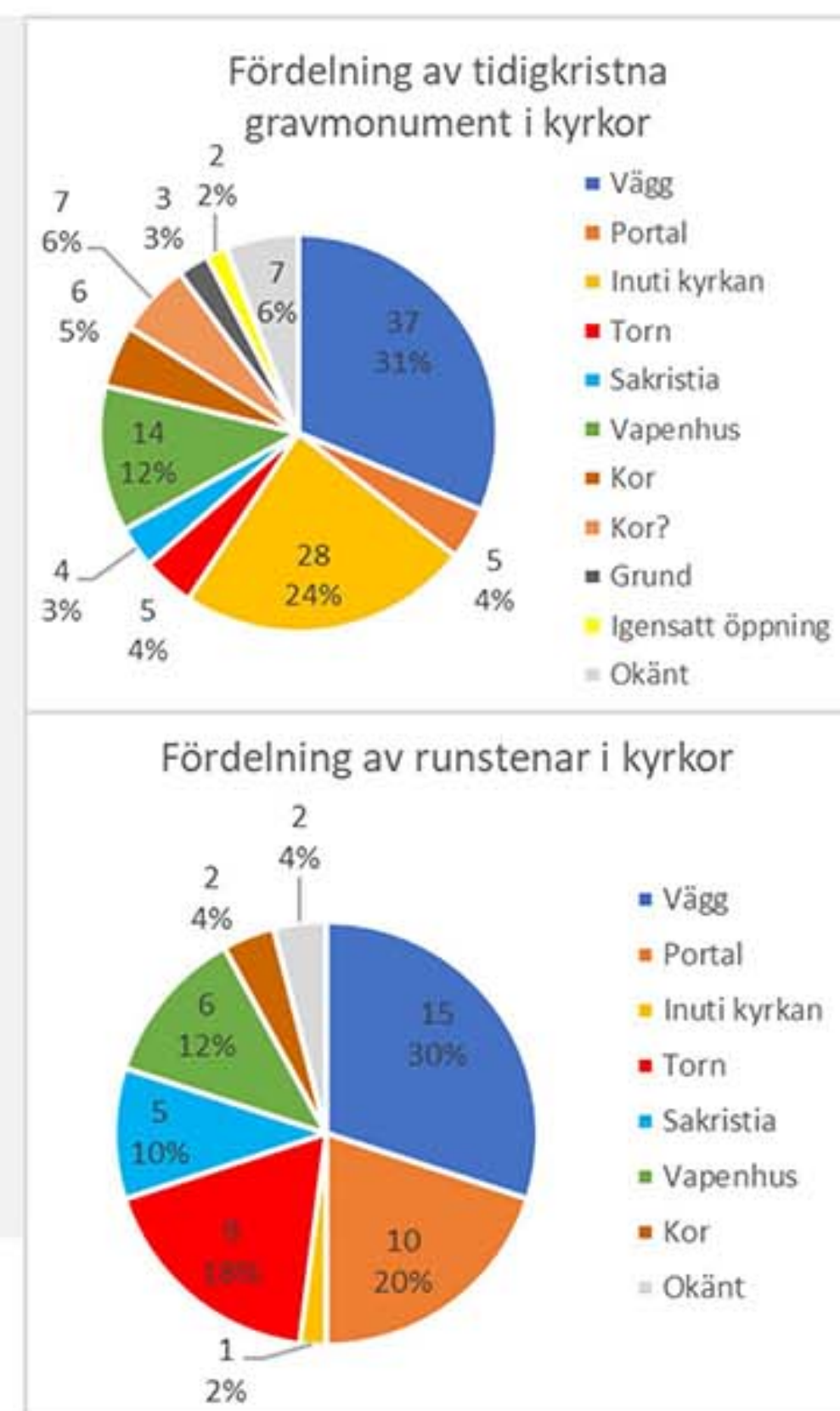
Återbruket av runristade monument i kyrkobyggnader varierar inom och mellan två typer i Östergötland. Variationen är tydligast under tidig medeltid och verkar då ha påverkats av de materiella egenskaperna. Under medeltidens gång minskar skillnaderna i placering och fragmentering av monumenten, och praktiken kan ha blivit en regional variant av Kyrkans utbredda tradition av spoliebruk.

Schematisk figur över nätverken av relationer som de runristade monumenten ingick i, med kyrkorna som noder.

Återbrukad runsten i kyrkas fasad. Relationer till monumenten studeras genom att följa deras resvägar och biografier. Foto av Erik Brate 1907.

Fördelningen av runristade monument i kyrkornas olika delar speglar både kronologi och intentioner.

Noder i nätverk av relationer

Kyrkorna uppstod inom nätverk av relationer och kunde användas i återbrukspraktiker för att (re)konstruera gemensamma minnen. Den sociala eliten höjde sin status och kyrkan legitimerade sig som nytt socialt centrum.

I kyrklig kontext

De återbrukade monumenten var inte "hedniskt belastade". Runorna och ornamentiken var inte främmande för den medeltida kyrkans bildspråk utan förankrade i bygdens historia och tidig kristendom.